

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ КОМПАНІЯМИ

**Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра
спеціальності «Економіка»**

ВСТУП

Самостійна робота - важливий фактор засвоєння навчального матеріалу. Самостійна робота – це робота студентів яка планується та виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи студентів є підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці через формування їхніх вмінь та ключових навичок. Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формування інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Самостійна робота студента при вивченні дисципліни «Управління міжнародними компаніями» передбачає:

- самостійне опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичних занять : поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Тема “Міжнародні компанії та їх роль в сучасному світі”

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 1): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Форми прояву глобалізації на сучасному етапі розвитку.
2. Офшорні зони та офшорні компанії.

***Основні поняття і терміни:** глобалізація, міжнародна компанія, транснаціональна корпорація, багатонаціональні корпорації, глобальний менеджмент, синонімічна, планетарна, наднаціональна і цивілізаційна концепції глобального менеджменту.*

Завдання для самостійного виконання

1. Напишіть есе на тему "Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародного бізнесу в умовах глобалізації"
2. Виконайте кейс "Глобалізація – за чи проти?"

Кейс «Глобалізація – за чи проти?»

Подобається нам це чи ні, але ми живемо в добу глобалізації. Чи немає в цьому небезпеки? Чи не виникає надлишкової залежності країн - активних учасниць глобальної інтеграції один від одного, і, що особливо тривожно, від інструментів глобалізації - великих транснаціональних корпорацій?

У своєму прагненні до оптимізації географічного поділу праці (виробляти трудомісткі компоненти там, де дешевша праця, а капіталомісткі - там, де дешевший капітал) корпорації намагаються не зважати на державні кордони, а в останні десятиліття, що супроводжуються рекордним зниженням витрат на транспортування і зв'язок - і з природними межами континентів. Зателефонуйте в колл-центр великої американської корпорації в робочий час - дуже може бути, що дівчина, яка вам відповість, буде знаходитися в Індії. Платити їй премію за роботу по ночах дешевше, ніж наймати дівчину в Алабамі.

Чи представляють транснаціональні корпорації політичну загрозу? Якщо дивитися на великий бізнес як на одного з впливових гравців, з яким треба домовлятися, то такі компанії навряд чи становлять велику загрозу, ніж такі самі значні національні компанії або, наприклад, регіональні або відомчі ієрархії.

Більш того, з суспільної точки зору у транснаціональних корпорацій є безперечна перевага - вони вкрай зацікавлені в світі без воєнних конфліктів.

Чим більше в зв'язку з глобалізацією виявляється гравців, які не зацікавлені в збройних конфліктах, тим більше підстав сподіватися, що таких конфліктів не буде.

Але далеко не для всіх процеси глобалізації можуть здатися настільки бажаними, як сказано раніше. Політична логіка відсунула на другий план міркування економічної доцільності. Причиною цього те, що глобальне охоплення дає бізнесу величезні можливості, але і об'єктивно змушує державу мобілізуватися для захисту своєї влади.

Заклики приборкати стихію глобальних ринків зазвучали з самого серця світового капіталізму - з Америки. І навіть комунікаційні гіганти на кшталт Google або Microsoft йдуть назустріч державі, піддаючись вимогам сприяти забезпеченню безпеки.

Держава використовує природний страх більшості населення перед втратою власної самобутності в міру стирання кордонів, що свідомо здатне посилити підтримку оборонних позицій в питанні щодо ТНК. У період

світових криз транснаціональні корпорації є провідниками сторонніх проблем в свою країну. Навіть якщо держава вже зазнало певні негативні зміни в період кризи, то такі корпорації ще більше погіршують ситуацію, адже велика кількість залежних від ТНК і міжнародних ринків підприємств будуть змушені припинити свою діяльність, що може хвилею накрити цілі регіони країни.

Але незважаючи на те, як до глобалізації варто ставитися - як до запоруки миру в усьому світі, або як до головної небезпеки політичного та економічного суверенітету, наслідки не стоять на місці. І це не тільки стирання кордонів і перехід на світовий рівень компаній.

Глобалізація заганяє демократичний світ в своєрідну «вилку». Якщо державне втручання перевищує певний розумний рівень і занадто багато грошей перерозподіляється через бюджет, суспільство починає голосувати проти зайвого популізму. Але якщо держава не забезпечує певного набору благ, який суспільну свідомість уже вважає природним, виборець висловлюється проти зайвої скнарості.

Таким чином, глобалізація форсує події не тільки на світових, а й на національних політичних, а як наслідок, і на економічних аренах.

Питання

1. В цій роботі згадано про оптимізацію географічного поділу праці (приклад працівника із Індії). Чи не вважаєте ви залежність ринку праці від іноземних працедавців негативним явищем? Відповідь аргументуйте.

2. Чи вбачаєте ви політичну загрозу в існуванні ТНК? Якщо так, то яким саме чином? Якщо ні, то чому?

3. Чи згодні ви з думкою, що чим більше ТНК буде зацікавлених в глобальному мирі, тим більше ймовірність останнього? Відповідь аргументуйте.

4. В цій роботі вказано, що перші заклики «приборкати» ТНК пішли із США, одного із провідників економічного лібералізму. На вашу думку, чому?

5. На вашу думку, глобалізація – необхідність чи ні?

Тема «Організаційні форми міжнародних компаній»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 2): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Міжнародний досвід і сучасні тенденції у сфері злиттів і поглинань
2. Злиття автомобілебудівних компаній Daimler Benz і Chrysler.
3. Компанії майбутнього: трансформація управління в компаніях.

Основні терміни і поняття: *трест, концерн, конгломерат, ФПГ, картель, синдикат, пул, консорціум, асоціація, спілка, стратегічний альянс*

Питання для самоконтролю

1. Назвіть організаційні форми міжнародних компаній
2. Поясніть, у чому сутність злиття та поглинання компаній.
3. Розкрийте рушійні сили, мотиви і цілі об'єднань міжнародних компаній.
4. Поясніть причини невдалих об'єднань компаній. Наведіть приклади.
5. Поміркуйте, які цілі створення альянсів.
6. Охарактеризуйте критерії вибору партнера по альянсу.
7. Проаналізуйте проблеми створення та функціонування стратегічних альянсів.

Тема «Організаційна побудова міжнародних компаній»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 3): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Стратегічні центри господарювання.
2. Англо-американська модель корпоративного управління.
3. Німецька модель корпоративного управління.
4. Японська модель корпоративного управління.

Основні терміни і поняття: *материнська компанія, дочірня, філія, спільне підприємство, вищий, середній, низовий рівні управління, комітети, дволанкова модель управління акціонерним товариством, триланкова модель управління акціонерним товариством.*

Питання для самоконтролю

1. Які структурні елементи міжнародних компаній?
2. Охарактеризуйте функції материнської компанії.
3. Поясніть, які існують форми материнської компанії.
4. Які функції вищого рівня управління в міжнародних компаніях?
5. У чому полягають завдання середнього рівня управління в міжнародних компаніях?
6. Розкрийте функції органів низового рівня управління.
7. Охарактеризуйте дволанкову модель управління акціонерним товариством.

8. Розкрийте сутність триланкової моделі управління акціонерним товариством..

Тема «Планування і контроль діяльності міжнародної компанії»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; написання есе, виконання тестового завдання.

Питання для самостійного опрацювання

1. Контроль як функція планування.
2. Моделі стратегічного управління в корпораціях.

Основні поняття і терміни: довгострокові, середньострокові і короткострокові (поточні) плани, стратегічне планування, етапи довгострокового планування.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть етапи процесу стратегічного планування.
2. На основі аналізу яких чинників виявляють стратегічні переваги підприємства?
3. Які характерні риси стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності?
4. Які критерії оцінювання стратегії міжнародної компанії?
5. У чому полягає сутність стратегічного контролю?
6. У чому полягають розбіжності понять «стратегічні підприємства», «стратегічний менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «зовнішньоекономічна стратегія підприємства»?
7. Які існують стратегічні профілі міжнародних корпорацій?

8. Які особливості глобальної стратегії?

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Напишіть есе на тему "Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародного бізнесу в умовах глобалізації"

Завдання 2. Вставте пропущене слово.

1) _____ планування в міжнародній компанії – це система бюджетів і фінансових планів, які розробляються на один-два роки. Короткострокові плани включають в себе конкретні способи використання ресурсів компанії. Вони мають детальну _____ по кварталах, місяцях для кожного підрозділу компанії, що є центром прибутку.

2) _____ планування в міжнародній компанії – конкретизація орієнтирів, визначених стратегічними планами.

3) Стратегічне _____ в міжнародній компанії – це визначення сукупності головних цілей компанії та основних способів їх досягнення.

4) Часовий інтервал стратегічного планування зазвичай дорівнює _____, але деякі компанії продовжують його до _____.

Завдання 3. Розставте у правильному порядку етапи стратегічного планування.

___ етап – розробка на основі аналітичних даних стратегічних альтернатив і вибір найбільш прийнятною стратегії.

___ етап – реалізація обраної стратегії і оцінка результатів її виконання.

___ етап – формулювання місії і цілей компанії.

___ етап – оцінка та аналіз зовнішнього середовища і проведення внутрішньої координації в компанії.

Тема «Корпоративна культура та імідж міжнародної компанії»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань;
- підготовка доповіді з презентацією про корпоративний імідж, принципи та цінності міжнародної компанії (за власним вибором).

Питання для самостійного опрацювання

1. Види корпоративного іміджу
2. Принципи і цінності процвітаючих фірм.

***Основні поняття і терміни:** корпоративна культура, корпоративний імідж, рівні корпоративної культури, імідж товару; імідж споживачів товару; внутрішній імідж компанії; імідж засновника; імідж персоналу; візуальний імідж компанії; соціальний імідж компанії; бізнес-імідж компанії; типи корпоративної культури: феодалська культура корпорації, «інвесторська», «культура участі», «акціонерна», «підприємницька».*

Питання для самоконтролю

1. Чому корпоративна культура є важливим аспектом управління компанією?
2. У чому полягає сутність корпоративного іміджу?
3. Які можна виділити компоненти корпоративної культури?
4. Охарактеризуйте рівні корпоративної культури.
5. Визначте фактори менеджменту в корпоративній культурі.
6. Розкрийте сутність типів корпоративної культури.

Тема «Управління персоналом та знаннями у міжнародних компаніях»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; виконання тестового завдання.

Питання для самостійного опрацювання

1. Форми створення організаційних знань.
2. Досвід міжнародних консалтингових компаній з управління знаннями: Arthur Andersen, KPMG, Pricewaterhouse, McKinsey, Ernst & Young.

Основні поняття і терміни: кадрові стратегії міжнародних компаній, міжнародний менеджер, стратегії підбору персоналу.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте організаційну структуру системи управління персоналом міжнародних корпорацій.
2. З яких підсистем складається система управління персоналом у структурних підрозділах міжнародних корпорацій, та які елементи входять до їх складу?
3. Вкажіть позитивні та негативні наслідки діяльності міжнародних корпорацій на світовому ринку праці.
4. Охарактеризуйте функції управління персоналом у міжнародних корпораціях.
5. Розкрийте зміст добору, найму й оформлення персоналу міжнародних компаній.
6. У чому полягає сутність та специфічні особливості кадрової стратегії управління персоналом?
7. Розкрийте роль корпоративної культури в системі управління людськими ресурсами.

Тема «Управління конкурентоспроможністю у міжнародній компанії»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Оцінка конкурентоспроможності бізнесу міжнародної компанії.
2. Джерела формування конкурентних переваг.
3. Валютно-трансакційний ризик.

***Основні поняття і терміни:** конкурентоспроможність, фактор (чинник) конкурентоспроможності, чинники макрорівневої дії, чинники мезорівневої дії, ризики корпоративного управління, ризик-менеджмент.*

Питання для самоконтролю

1. У чому сутність конкурентоспроможності?
2. Які фактори конкурентоспроможності міжнародної компанії? Охарактеризуйте їх.
3. Доведіть, що міжнародні чинники конкурентоспроможності підприємства обумовлюються ситуацією поза межами країни, станом та кон'юктурою світових ринків, вимогами міжнародних інституцій тощо.
4. Поміркуйте, чи можуть чинники формування конкурентоспроможності підприємства діяти ізольовано.
5. Розкрийте сутність ризиків у транснаціональному бізнесі.
6. Охарактеризуйте методи управління ризиком.

Тема «Особливості міжнародної практики управління компаніями»

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей.

Питання для самостійного опрацювання

1. Історія компанії та еволюція менеджменту Ford Motor.
2. Сучасні моделі менеджменту в компаніях Китаю і Кореї.
3. Інтернет-революція в General Electric.
4. Принципи ведення бізнесу на Toyota.

Основні поняття і терміни: принципи ведення бізнесу, філософія довгострокової перспективи, Інтернет-революція.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає особливість управління в компанії General Electric і Ford Motor?
2. Яка трансформація менеджменту відбулася в General Electric.
3. Хто розробив програму 6 Sigma? У чому її сутність?
4. Розкажіть про основні етапи створення компанії Toyota.
5. Охарактеризуйте основні принципи роботи компанії Toyota.
6. Визначте особливості менеджменту в скандинавських і азійських країнах.
7. Які сучасні моделі менеджменту в компаніях Китаю і Кореї?

Рекомендована література

Рекомендована література

1. Тарасенко С. В., Петрушенко Ю. М. Міжнародний бізнес : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 222 с.
2. Войтко С.В. Транснаціональні корпорації : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2016. 208 с.
3. Корпоративне управління: навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання другого рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент організацій і адміністрування» / Укладачі: М. В. Матушкіна, Є. О. Снітко. Старобільськ, 2018. 212 с.
4. Тарасенко С. В., Петрушенко Ю. М. Міжнародний бізнес : навчальний посібник Суми : Сумський державний університет, 2021. 222 с.
5. Транснаціональні корпорації / І.О. Давидова, К.Ю. Величко, О.І Печенка. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175 с.
6. Рокоча В.В., Одягайло Б.М., Терехов В.І. Бізнес-стратегії європейських компаній: навч. посіб./ під заг. ред. В.В. Рокочої. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2018. 312 с.
7. Рокоча В.В. Міжнародний менеджмент: навчальний посібник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2016. 172 с.
8. Андрушків Б.М. Корпоративне управління: навч. посібник. Київ : Кондор, 2011. 528 с.
9. Боковець В.В. Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології. Кол. монографія/ К.П.Абдулаєв, В.І.Алексєєв, М.І. Башинська, В.В.Боковець та ін. Херсон.: ХДУ, 2015. 536 с.
10. Демб Ада, Ф.-Фрідріх Найбауер. Корпоративне управління: віч-на-віч з парадоксами. [Пер. з англ.]. Київ : Основи, 1997. 302 с.
11. Дугієнко Н.О. Управління міжнародними компаніями : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти

магістра спеціальності «Економіка» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 63 с.

12. Ігнат'єва І. А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління. Київ: Центр учбової літератури. 2013. 600 с.

13. Євтушевський В.А. Корпоративне управління: підручник. Київ : Знання, 2006. 406 с.

14. Круш П.В. Формування та розвиток моделі корпоративного управління в трансформаційній економіці. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 302 с.

15. Мальська М.П. Корпоративне управління: теорія та практика: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 360 с.

16. Македон В.В. Міжнародний менеджмент: підручник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 616 с.

17. Мостенська Т.Л. Корпоративне управління: підручник. Київ : Каравела. 2008. 384 с.

18. Онищенко В.П. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 384 с.

19. Порохня В. М. Стратегічне управління: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 224 с. Румянцев А.П., Климко Г.Н., Рокоча В.В. Міжнародна економіка: підруч. 2-е вид., виправл. і доповн. Київ : Знання, 2004. 449 с.

20. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності. 2-ге вид. перероб. та доп.: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 472

Інформаційні ресурси

1. Енергетична Хартія. URL: <http://www.encharter.org>
2. Євростат. URL: <http://www.eurostat.com>
3. Світова організація торгівлі (СОТ). URL: <http://www.wto.org>
4. Офіційний сайт Coca-Cola. URL: <http://www.coca-cola.ua>

5. Офіційний сайт Gartner URL: <http://www.gartner.com/technology/home.jsp>
6. Офіційний сайт Nokia URL: <http://www.nokia.ua/about-nokia/company/vision-and-strategy>
7. Рейтинг ТОП-200 - Найбільші компанії України 2023. URL: <https://inventure.com.ua/uk/tools/database/rejting-top-200-najbilshi-kompaniyi-ukrayini-2023>
8. Яка економіка стала найуспішнішою у 2023 році: рейтинг від The Economist. Онлайн-медіа «Інформаційне агентство «Главком». URL: https://glavcom.ua/world/world-economy/jaka-ekonomika-stala-najuspishnishoju-u-2023-rotsi-rejtinh-vid-the-economist-976919.html#google_vignette

